

Posudek disertační práce PhDr. Bruno Filipa Valdéze *Náboženství v pojetí Davida Huma*

Disertační práce PhDr. Bruno Filipa Valdéze je věnovaná velmi aktuálnímu tématu. Výročí Davida Huma se stalo příležitostí pro světovou filosofickou komunitu, aby znovu zhodnotila přínos této osobnosti dějinám evropské kultury, filosofie a vědy dvou minulých století. Početné konference, sympozia, publikace věnované D. Humovi poskytují obraz současného filosofického myšlení, jeho schopnost reagovat na aktuální problémy dneška.

Předložená práce je svědectvím toho, že ani česká filosofie neopomíná dílo D. Huma. Autor disertační práce jde dál. Jeho záměrem bylo rozšířit sféru studia díla D. Huma. České filosofické myšlení kladlo důraz na studium především epistemologických problémů v jeho díle. Při tom je zcela opomíjen jeho vliv na vývoj filosofické reflexe náboženství a to v pozitivistické a pragmaticky orientované tradici. Cílem autora disertace bylo na základě studia Humovy kritiky kauzality a jejích dopadů na metafyziku analyzovat příspěvek D. Huma k filosofické reflexi náboženského myšlení. Takto stanovené cíle autor úspěšně naplňuje.

Práce je rozčleněná do tří logicky navazujících částí. Každá z nich rozvíjí stávající poznatky o filosofii Huma, ale také přináší a ověřuje nové metodologické přístupy ke studiu osobnosti z dějin filosofie. První část (s.14-44) je kvalifikovanou přípravou na vlastní reflexi Humovy filosofie náboženství. Zde autor koncipuje metodologické založení práce. Navazuje při tom na povahu Humova vzdělání, jeho literární zájmy, cestování a osudy prvních knih, které jsou důležité pro koncipování Humova dalšího badatelského postupu. Autor studuje Humův životopis, analyzuje jeho základní díla, jejich reflexi evropskou i českou filosofií, aby navázal na tradici studia Humova díla, ale také, aby mohl vymezit svou vlastní pozici. Reflexe provedená autorem práce umožnila zformulovat jasná východiska, která pak jsou aplikována v dalších částech. Autor vychází z toho, že Humovo filosofování o víře bez víry je zdrojem jeho přehlížení toho hlubokého tajemství, které skrývá náboženství. Podle jeho názoru pouhý deskriptivní postoj neumožňuje Humovi adekvátním způsobem nahlédnout tajemství víry.

Druhá část (s. 45-68) mapuje historické kořeny Humovy epistemologické koncepce, které zakládají principy jeho kritiky náboženství. Postupně zhodnocuje z hlediska svého záměru dílo Descarta, Bacona, Locka, kteří ovlivnili Humovovu metafyziku a epistemologii. Svou reflexi zdrojů Humovy filosofie opírá o kritiku Huma Masarykem a Kantem. Tato část práce ukazuje autorovu znalost dějin filosofie a schopnost kvalifikovaně s tímto materiálem pracovat.

V závěrečné části (s. 69-112) autor analyzuje Humovu filosofii náboženství. Podrobně charakterizuje dobový kontext spojený s povahou vztahu státu a církve, vztahu mezi náboženskými komunitami, což ovlivňuje Humovu interpretaci náboženství. Zvláštní pozornost věnuje pak psychologickým názorům Huma, které slouží jako teoretické východisko kritiky historických náboženství a odůvodňuje jejich odmítnutí. Je třeba ocenit autorův postup v této části práce. Obrací se ke kritické analýze těch konkrétních náboženských fenoménů, které vystihují a systematicky prezentují obsah a strukturu náboženské filosofie Huma. Autorem realizovaný přístup může být podnětným i při studiu jiných filosofických koncepcí náboženství, jejich komparací i kritické analýze.

Abychom shrnuli. Práce je přínosnou z několika důvodů.

1) Autor vymezuje a pak důsledně aplikuje vlastní metodologická východiska studia problému. Autorem propracovaná metodologie může být inspirativní pro studium díla dalších osobností z dějin filosofie.

2) Práce analyzuje nový materiál k osobnosti a dílu Davida Huma, který může být použit k další badatelské a pedagogické činnosti. Vydání přepracovaného textu nebo jeho části poskytne zajímavý materiál pro výuku filosofie na středních školách.

3) Předložená práce splňuje podmínky k tomu, aby byla předložená k obhajobě jako součást řízení pro udělení titulu „doktor filosofie“ (Ph.D.)

V Plzni 28. května 2013

Doc. PhDr. Nikolaj Demjančuk, CSc.